



'Amsterdams grachtenpanden vind ik prachtig. De vormen, het ritme van al die gevels achter elkaar. Maar ze zijn me te open, te veel naar buiten gekeerd, te voorspelbaar ook. In Toscane is dat anders. Grote steenmassa's, kleine ramen op ogenschijnlijk willekeurige plekken, balkons, nissen, trappen waarvan je niet weet waar ze eindigen. Voor mij was Italië echter nog maar het begin. In Spanje raakte ik onder de indruk van Moorse invloeden, die je ook weer terugvindt in Marokko. En dan Jemen, wat je daar ziet...'

# Torens die spreken

Arthur Meijer heeft een fascinatie voor wat we globaal kunnen omschrijven als de mediterrane bouwkunst. Al is dat allang niet meer treffend voor de Amsterdamse beeldend kunstenaar, die niet alleen diverse landen in het Midden Oosten heeft bezocht om inspiratie op te doen, maar ook in Marokko, Mali en in Peru heeft gezocht naar inspirerende wooncomplexen. Dat wonen is van essentieel belang. 'Middeleeuwse kerken vind ik vaak heel mooi en zo is er nog wel meer architectuur die ik boeiend vind, maar voor mijn eigen werk kijk ik vooral naar gebouwen die bewoond zijn. Gewoon, huizen dus. Waarom? Ze zetten me aan het denken over allerlei dingen. Over onze eigen geschiedenis bijvoorbeeld. Neem een stad als Perugia. De manier van leven in de oude stadskern staat nog heel dicht bij de leefwijze in de Middeleeuwen. Geen uitgekende stadsplanning, maar huizen die in elkaar geschoven zijn en uitgebreid zoals het op dat moment het beste uit kwam. Met respect voor het verleden, maar zonder dat elke oude steen heilig was. Indien nodig mocht er best een extra raam in of kon er elders juist best een opening worden gedicht. Over honderden jaren staat het er nog, waarbij de subtiele veranderingen die in de loop der jaren zijn aangebracht niet opvallen, juist omdat ze niet braken met de traditie.'

## ENORME ETALAGE

'De zuidelijke manier van wonen spreekt me ook aan. Loop je door een Amsterdamse woonwijk, is het één enorme etalage. Grote ramen, bijna iedereen de gordijnen open, overal kun je naar binnen kijken. In de oude mediterrane wereld – zo noem ik de landen waar ik inspiratie vind gemakshalve maar even – heb je geen idee wat er binnen gaande is. De bewoners kunnen zelf wél zien wat er buiten gebeurt, wie er aan komt lopen. Heel onopvallend, via kleine



1. Arthur Meijer heeft afgelopen zestien jaar ongeveer 300 huizen gebouwd. Elke maand komen er twee bij. 2. Trappen, nissen, uitbouwjes, balkons, in oude Italiaanse steden als Perugia zie je nooit precies hoe alles in elkaar zit.



1. Arthur Meijer is niet alleen beïnvloed door exotische bouwkunst, hij is ook gefascineerd door de typische manier waarop Gotische schilders als Duccio gebouwen weergeven. 2. 'Colto nel tuo sguardo', oftewel 'Gevangen in je blik'. De huizen krijgen vaak poëtische namen, zo ook deze toren in Italiaanse sferen.

raamopeningen of vanaf kleine balkonnetjes of hoge dakterrassen. Die zie je vaak in warme streken waar het weinig regent. In West-Europa lopen daken van oudere gebouwen af, anders zou het water immers niet weg kunnen. De bouwvolumes lijken op het eerste gezicht simpel, maar als je dichterbij komt zijn ze heel verrassend. Trappen, nissen, uitbouwjes, loggia's, patio's, veranda's, balkons, en nergens zie je meteen hoe alles in elkaar zit. Dat maakt nieuwsgierig: wat gebeurt daar binnen, hoe ziet het eruit, waar begint het, waar houdt het op?' Arthur verduidelijkt zijn betoog door te wijzen op een van zijn miniatures in Italiaanse sfeer en vervolgt: 'Voor de

Waardoor kleur en structuur van architectuur en landschap een sterke verwantschap hebben. Dat bouwen gebeurt vaak met natuursteen, maar wist je dat leem ook overal in de wereld een heel geliefd bouw materiaal is? Hier in West-Europa is het vooral gebruikt als vulmateriaal, bijvoorbeeld bij vakwerkhuzen, maar in Noord-Afrika en het Midden-Oosten wordt er ook echt mee geconstrueerd. Het materiaal maakt daar deel uit van de dragende constructie en er worden ook etagevloeren mee gemaakt. Dan wordt eerst een soort wapening gevlochten van takken en twijgen, die vervolgens wordt afgewerkt met leem. Er wordt ook wel met een soort van bekisting gewerkt waarin de leem wordt aangestampt. Door de zon gedroogde stenen vind je ook regelmatig. Allemaal zijn het in brede kring bekende materialen en technieken, die worden gebruikt op een manier zoals het duizend jaar geleden ook al gebeurde. En onderschat het niet, er worden geen simpele hutjes mee gecreëerd, maar grote woontorens, die vele generaties in gebruik blijven.'

## 'SOMS VRAGEN KINDEREN WEL EENS OF ER OOK MENSJES IN WONEN.'

kleine ramen, dikwijls ver van de grond, was of is er ook nog een andere beweegreden. In Italië en Spanje speelt dat niet meer zo'n rol, maar zo'n huizencomplex moet ook bescherming bieden tegen ongewenste gasten. De deur goed blokkeren en hopen dat de bezoekers niet al te veel moeite doen om binnen te komen. Vaak gaat het om verafgelegen stadjes of dorpen, waar de centrale regering zich niet of nauwelijks om bekommert. Daar bieden die volgens middeleeuwse principes gebouwde wooncomplexen nog steeds veiligheid en geborgenheid.

### BOUWTECHNIEK

Het is niet alleen de ietwat geheimzinnige sfeer en het functionele wat Arthur Meijer bezig houdt. Ook de bouwtechniek en het materiaal vindt hij fascinerend. 'Weet je wat ik zo frappant vind? Als je in Toscane of Umbrië of in de Arabische wereld komt, zie je dat er gebouwd wordt mét het materiaal waar ook óp gebouwd wordt.

### DOOLHOFACHTIGE STEDEN

Arthur Meijer's fascinatie voor het middeleeuwse bouwen is ontstaan in Italië. 'Na mijn opleiding tot leraar handvaardigheid was ik in het onderwijs terecht gekomen. Tijdens de vakantie ging ik graag naar Italië. Streken als Toscane en Umbrië spraken me erg aan, vooral de oude stadjes en steden met hun doolhofachtige structuur en talloze torentjes. Ik moest meteen denken aan het werk van Gotische schilders als Giotto, Duccio en Lorenzetti. Voorstellingen uit de veertiende eeuw, waarin die vaak torenachtige bouwcomplexen mede de sfeer bepaalden. Het zijn bouwsels die er hetzelfde uitzien als de stadjes die ik tijdens mijn vakanties tegenkwam. Een jaar of zestien geleden vond ik een stuk leisteen waarin ik de zijwand van zo'n middeleeuwse woontoren zag. Ik heb die steen gebruikt om mijn eerste huis te maken, nog simpel en klein, maar al wel met de perspectivische vervorming die kenmerkend is voor de gebouwen op de fresco's en panelen van die gotische schilders. Mijn huizen



1. De huizen uit de beginperiode, midden jaren negentig, zijn kleiner en zijn wat minder gedetailleerd. 2. Wat gebeurt er allemaal binnen, hoe ziet het eruit? Dat ontdek je nooit als je als toerist rondwaalt. Ook het interieur en de indeling van de woontorens van Arthur Meijer wekken nieuwsgierigheid op. De materiaaluitdrukking is almaar realistischer geworden. 3. 'Bait al Mahhub al Sultan'. Niet alleen de titel herinnert aan het tijdperk van de Moorse cultuur, de detaillering doet dat ook.

zijn steeds groter geworden – in eerste instantie hanteerde ik een basis van maximaal een A4-tje – en ook complexer. Die vervorming ben ik echter altijd blijven gebruiken omdat ik daarmee het karakter van een gebouw kan accentueren. Je kunt een toren daardoor hoger laten lijken, of dreigender, fragiel of juist heel onverzettelijk, ik noem maar wat. De ramen zijn ook vanaf het begin méér geweest dan alleen ramen. Ze zijn als het ware de ogen van het gebouw. Ze kijken naar de buitenwereld, maar je kunt er niet door naar binnen kijken. Oh, ze zijn wel opengewerkt hoor, maar binnen zie je niks. Dat maakt het een beetje geheimzinnig. Die 'ogen' geven het huis ook een bepaald karakter, ze kijken je als het ware aan, ze geven een soort gezichtsuitdrukking, zoals dat ook bij een masker gebeurt. In het begin zaten de ramen ook alleen bovenin. Net als bij mensen; communiceren doe je met je ogen, alles gaat via je bovenkamer. Wat er verder in je lijf gebeurt, daar merkt niemand wat van. Op een gegeven moment ben ik meer ramen gaan plaatsen, zodat het hele huis nog wat sprekender wordt, meer uitdrukking krijgt.'

### SCHEMERGEBIED

Het wekt niet echt verbazing als Arthur vertelt dat kinderen een dankbaar publiek zijn voor zijn werk. 'Bij kinderen brengen mijn huizen de fantasie op gang; gelukkig zijn veel volwassenen ook érgens nog wel een beetje kind gebleven. Het schemergebied tussen fantasie en werkelijkheid... Wat gebeurt daar binnen? Zijn er veel kamertjes? Hoe loopt die trap? Soms vragen kinderen wel eens of er ook mensjes in wonen. Die droom wil ik dan niet verstoren, ik laat ze gewoon even in een andere wereld leven. Tja, een andere wereld... Weet je dat ik huizen verkoop aan mensen die nog nooit in een zuidelijk land zijn geweest? Ik heb wel eens wat verkocht aan een echtpaar dat tijdens de vakantie met een boot Nederland doorkruist. Italië kennen ze vooral van tijdschriften en films. Ze hebben bij mij een huis gekocht om de sfeer te proeven, dat vinden ze voldoende. Dat heb ik ook wel eens gemerkt als ik op *De Smaak van Italië* sta, de jaarlijkse beurs bij kasteel De Haar in Haarzuilens. Behalve verstekte Italië-gangers komen daar ook mensen die voldoende hebben aan die beurs, die vinden dat ze daar al genoeg sfeer kunnen opsnuiven. In feite geldt dat nog meer voor de huizen die zijn geïnspireerd op de bouwkunst in landen als Jemen, Mali, Egypte en Marokko. Daar kun je tegenwoordig prima naar toe gaan, maar de drempel is hoger dan bij Italië of Spanje. Met mijn huizen haal je

1. 'Sognare ad occhi aperti sul lago' klinkt toch veel mooier dan 'Dagdromen op het meer'? 2. In het Jemenitische Shibam, ook wel 'het Manhattan van de woestijn' genoemd, staan lemen woontorens met soms wel negen appartementen boven elkaar. Sommige zijn al vier eeuwen oud. 3. Wederom een stukje Arabische sfeer bij 'Dar Seghir al Zabur'.

dan toch die exotische sfeer binnen; je koopt iets waar je heerlijk bij weg kunt dromen.'

### GROTER, COMPLEXER, OPENER

Na drie jaar heeft Arthur Meijer voldoende objecten gemaakt voor een eerste expositie. Zijn werk blijkt aan te slaan. Niet dat er een compleet commercieel circus op gang komt, maar zes jaar na het eerste muurtje van leisteen – we schrijven inmiddels 2000 – slaagt hij er in voldoende werk te kunnen verkopen om zijn onderwijsbaan vaarwel te zeggen. Vergelijk je de vroegere en latere huizen, zie je ook de reeds aangehaalde ontwikkeling: groter, complexer, minder massief en (een klein beetje) opener. Hoewel dit ook goed zichtbaar is, vertelt Arthur heel nadrukkelijk dat hij geen huizen nabouwt: 'Ik maak impressies van wat ik gezien heb, ik probeer de stijl en de sfeer weer te geven. Ik maak geen miniatuur-replica's.' Het bouwen is een arbeidsintensief proces. Arthur maakt eerst schetsen, die worden vertaald in heuse bouwtekeningen, compleet met de maten erbij. Daarna begint het eigenlijke bouwen, waarbij hij gebruik maakt van gewalste stroken klei, die op maat worden gesneden en voorzien van (aanvankelijk nog niet geheel open) ramen en deuren en andere beeldbepalende details, zoals pilasters, trappen en balkons. 'Met een groot object ben ik twee tot drie weken bezig voor ik het kan laten drogen. Dat duurt een maand, want zo'n huis moet helemaal van binnen naar buiten drogen voor het de oven in gaat. Die moet ik trouwens opstoken tot een temperatuur van duizend graden, dat duurt drie dagen. Dan krijg je het

bakproces, dat dertien uur duurt. Vervolgens nog één dag afkoelen en het huis is klaar. In het begin is het ook wel eens mis gegaan; het samenvoegen van die complexe vormen is toch een verhaal apart, evenals de juiste droogtijd en dergelijke. Zo heb ik in het begin ook wel eens een bouwsloop-impressie uit de oven gehaald...'

### ONVERWACHTE COMBINATIES

De Amsterdamse kunstenaar werkt, als hij niet op studiereis is, continue door. 'Sinds ik ermee ben begonnen, heb ik ongeveer driehonderd huizen gemaakt, zo'n twintig per jaar. Als ik op studiereis ben geweest, heb ik weer genoeg inspiratie opgedaan om een hele tijd vooruit te kunnen. Soms maak ik variaties op een thema, ik combineer ook wel eens elementen vanuit verschillende culturen. Wist je trouwens dat je in werkelijkheid soms ook heel onverwachte combinaties kunt tegenkomen? Zo zie je in de Arabische wereld in één pand soms zowel Arabische als Joodse invloeden, bijvoorbeeld in de vorm van de ramen.'

Het meeste werk van Arthur Meijer blijft in Nederland, al verkoopt hij af en toe over de landsgrenzen. 'Ik heb wel eens werk aan Italianen verkocht. Die vinden het heel verrassend dat ik hun eigen cultuurgoed als inspiratiebron gebruik. Bij hun is er toch sprake van een soort gewenning als het om hun eigen erfgoed gaat, mijn werk maakt ze daarvan bewust. Ook in landen als Jemen en Marokko wordt er heel positief gereageerd als ik duidelijk maak wat ik doe. Ze zijn er wel eens verwonderd over. Voor hun is het immers de alledaagse realiteit, bij ons is dat niet anders met onze vertrouwde omgeving.' |

### MENAZIL & CASAS

Arthur Meijer geeft zijn oeuvre de titel 'Menazil & Casas'. Het eerste woord is Arabisch voor 'grote huizen', terwijl casas Spaans is voor huizen. Een deel van zijn werk is afgebeeld op [www.arthurmeijer.nl](http://www.arthurmeijer.nl). Objecten van Arthur Meijer zijn te zien bij Chez Moi Ton Schulten Galerie. Marktstraat 4-6 en Gasthuisstraat 3-6 in Ootmarsum en in galerie Picoux, Maalderijstraat 2 in Antwerpen (bij de Grote Markt). Elke 2e zondag van de maand kunt u van 12.00 tot 17.00 uur kennis maken met de kunstenaar en zijn werk tijdens de Kunstronde van Kunsteilanden Amsterdam. Informatie op [www.kunsteilandenamsterdam.nl](http://www.kunsteilandenamsterdam.nl).